

چك

۲ - محال علیه چك حتماً بانك یا بانكدار قرار داده شود تا هم باعتبار چك افزوده شود و هم از تأثیرات احتمالی اقدامات اشخاص در روی پول کشور جلوگیری بعمل آید .

۳ - معلوم شود قبولی نوشتن روی چك چه صورتی دارد و در صورت صحت آن حدود مسئولیت قبول کننده و برائت سایر مسئولین معلوم شود .

۴ - چك بسته و چك انتقالی (Virement) صورت قانونی پیدا کند .

۵ - گیرنده پول چك بسته را فقط بانك و بانكدار قرار داده و لزوماً بانك و بانكدار نیز شناخته شود .

۶ - چك انتقالی فقط عهده بانك یا بانكدار صادر شود

۷ - در تاریخ گذارت مؤخر مقرراتی وضع و مانند سایر کشورها مشمول مجازاتهای شود زیرا اگر تاریخ چك مدتی بعد از صدور آن باشد صادر کننده میتواند سهولت پول چك را مسترد بدارد .

۸ - در توقیف پرداخت چك از طرف صادر کننده تا صدور تصمیم محاکم حق استرداد پول از صادر کننده سلب شود تا ضرری متوجه دارنده چك نگردد .

قانون متحد الشکل مربوط به چك که در کنفرانس ۱۹۳۱ ژنو تصویب رسیده و چندین درات آنرا در کشور خود به موقع عمل گذاشته اند .

فصل ۱ صدور چك و صورت آن

ماده ۱ - چك باید دارای شرایط ذیل باشد :

۱ - ذکر کلمه چك که باید در متن آن و بزبانیکه چك صادر میشود قید گردد .

۲ - دستور صریح و ساده پرداخت مبلغ معین

۳ - نام کسیکه باید پول را بپردازد (برات گیر)

۴ - نام محالی که پول باید در آنجا پرداخت شود

اگر چكي در کشور بیكانه صادر شده باشد اولین کسیکه در ایران آنرا بتصرف در میآورد باید آنرا تمبر کند باطل کردن تمبر بدینطریق است که روی آنرا امضا میکند بطوریکه امضا از دو طرف تجاوز نکند چكها و اسناد مشابه آن که از طرف وزارتخانهها و ادارات و بنگاههای دولتی یا بلدی و یا بحواله آنها صادر میشود و منظور از صدور آن انتقال یا تادیه وجهی میباشد از حق تمبر فوق معاف میباشند اگر بورقه چك تمبر الصاق و باطل نشود یا دفتر چه چك قبلاً تمبر نشود معادل مبلغ تمبر باطل نشده جریمه اخذ و اوراق تمبر نشده تمبر خواهد شد .

اگر شخص یا بنگاهی راجع به عده الصاق تمبر مورد سوء ظن واقع شود و از اقدام مؤخرین رسمی برای بازرسی دفتر و اوراق محاسباتی و پرونده های مربوطه جلوگیری کند نیز جریمه ای معادل حق تمبر پرداخت نشده باید به پردازد (تصویبنامه شماره ۱۳۴۱۸ مورخه ۶/۱۱/۱۵)

۱۶ - انجام

از آنچه گفته شد چنین نتیجه میگیریم که وضع چك در کشور ما فعلاً چندین مورد اشکال زیاد نمیباشد یعنی از طرفی مقررات قانون و از طرف دیگر رسوم تجاری که از قوانین سایر کشورها اقتباس شده حقوق اشخاص را محفوظ میدارد و اعتبار چك محفوظ است بطوریکه عموماً میتوان آنرا بجای پول نقد پذیرفت .

فقط نکاتی چند قابل تکمیل دارد که ممکن است

پیش بینی شود :

۱ - باید قطعاً معلوم شود آیا چك فقط دستور پرداخت است یا سند انتقالی قانونی و حدود حقوق و مسئولیتهای اشخاص ذینفع معلوم شود و آنچه فعلاً مرسوم است صورت قانونی باید و یا منسوخ گردد .

پرداخت باشد خواه در شهری که محل علییه مسکن دارد یا جای دیگر بشرطیکه شخص ثالث بانکدار باشد.

ماده ۹ - اگر مبلغ چک بعدد و بحروف نوشته شده باشد مبلغیکه بحروف نوشته شده صحیح است.

اگر مبلغ چک چندین دفعه نوشته شده باشد مبلغ کوچکتر از همه صحیح است.

ماده ۱۰ - اگر امضای چک متعلق بشخص غیر رشید یا شخص خیالی و یا جعلی و یا از کسی باشد که نتواند ذمه دیگران را مشغول کند مسئولیت سایر امضا کنندگان بحال خود باقی خواهد بود.

ماده ۱۱ - کسیکه چک را بعنوان نمایندگی از طرف دیگری امضا میکند بدون آنکه نمایندگی داشته باشد شخصاً مسئول است ولی اگر پول آن را بریزد دارای کلیه حقوق شخصی خواهد بود که خود را بنمایندگی او معرفی کرده است اگر کسی از حدود اختیارات خود تجاوز کند نیز مشمول حکم فوق خواهد بود.

ماده ۱۲ - صادر کننده ضامن پرداخت است و هر شرطی بر خلاف آن قید شود باطل است.

ماده ۱۳ - اگر چکی ناقص صادر شود و بعداً بر خلاف قرار داد فیما بین تکمیل گردد عدم رعایت مقررات قرارداد اطمنه ای بحقوق دارنده چک وارد نمیسازد مگر آنکه چک را به تقلب بدست آورده و یا در موقع دریافت آن مرتکب اشتباه فاحش شده باشد.

فصل II انتقال

چکی که بنام شخص معینی صادر شده بوسیله پشت نویسی قابل انتقال است خواه شرط «حواله کرد» در آن قید شده یا نشده باشد.

چکی که بنام شخص معینی صادر شده و شرط «بدون حق حواله» در آن قید شده باشد مانند یک انتقال عادی قابل انتقال است.

پشت نویسی ممکن است بفتح صادر کننده یا هر مسئول پر داخت دیگری صورت گیرد و این اشخاص میتوانند چک را دو باره پشت نویسی کنند.

۵ - نام محل صدور و تاریخ صدور

۶ - امضای صادر کننده (براث کش)

ماده ۲ - سندی که یکی از شرایط فوق را فاقد باشد

در حکم چک نیست مگر در موارد ذیل:

اگر چیزی صریحاً نوشته نشده باشد محلیکه بهای او اسم برات گیر ذکر شده محل پرداخت تلقی میشود اگر چندین محل ذکر شود اولین محل جای پرداخت است.

اگر چیزی ذکر شده باشد مسکن اصلی برات گیر محل پرداخت خواهد بود.

اگر محل صدور ذکر نشده باشد نام محلیکه بهای او نام برات کش ذکر شده محل صدور خواهد بود.

ماده ۳ - چک عهده بانکداری کشیده میشود که پول موجودی را طبق یک قرار داد مخصوصی یا یک قرار داد ضمنی در اختیار صادر کننده دارد و بموجب آن صادر کننده میتواند بوسیله چک از آن برداشت کند مع هذا اگر مقررات فوق رعایت نشود موجب بطلان چک نخواهد بود.

ماده ۴ - چک را میتوان قبولی نوشت و هر چیزی که باین معنی در روی چک نوشته شود کان لم یکن میباشد ماده ۵ - چک ممکن است باشخص ذیل قابل پرداخت باشد بشخص معینی یا قید شرط «بحواله کرد» یا بدون آن بشخص معینی یا قید شرط «بدون حق حواله» یا عبارتیکه باین معنی باشد در وجه حامل.

اگر چک بحواله کرد دارای شرط «یا در وجه حامل» باشد در حکم چک در وجه حامل است.

اگر در چک نام گیرنده بوق قید نشود در حکم چک در وجه حامل است.

ماده ۶ - چک ممکن است بحواله کرد خود صادر کننده باشد.

چک ممکن است بحساب دیگری کشیده شود. چک را نمیتوان عهده صادر کننده کشید مگر چکیکه بین بنکاهای مختلف متعلق بیک صادر کننده کشیده میشود

ماده ۷ - هر شرط سندی که در چک قید شود باطل است

ماده ۸ - چک ممکن است در نزد شخص ثالثی قابل

ماده ۱۵ - پشت نویسی باید صریح و ساده باشد قید هر شرطی که پشت نویسی بآن مقید باشد باطل است .

پشت نویسی قسمتی از چك باطل است .

» » مجال علیه نیز باطل است .

» » در وجه حامل ، مانند پشت نویسی سفید است

» » بنام مجال علیه در حکم مفاصا است مگر

آنکه چك عهده یکشعبه از مجال علیه باشد و پشت نویسی بنام شعبه دیگر او انجام شود .

ماده ۱۶ - پشت نویسی باید در روی چك یا روی

ورقه ملصق بآن نوشته شود پشت نویسی باید زیر آنرا امضا

کند در پشت نویسی ممکن است نام گیرنده پول ذکر نشود

و یا فقط بصورت يك امضا باشد (پشت نویسی سفید) در صورت

اخیر پشت نویسی باید در پشت چك یا روی ورقه ملصق بآن

نوشته شود .

ماده ۱۷ - پشت نویسی کلیه حقوق حاصله از چك را

منتقل میسازد .

اگر پشت نویسی سفید باشد دارنده چك میتواند :

۱ - آنرا بنام خود یا هر شخص دیگری تکمیل کند

۲ - آنرا دو باره پشت نویسی سفید کند یا بنام کس

دیگری پشت نویسی نماید .

۳ - چکرا بشخص دیگری تسلیم کند بدون آنکه

چیزی بآن اضافه نماید .

ماده ۱۸ - پشت نویسی ضامن پرداخت چك است

مگر آنکه شرط دیگری نوشته باشد .

پشت نویسی میتواند پشت نویسی دوباره را ممنوع بدارد و اگر

با قید این شرط چك پشت نویسی شود پشت نویسی مذکور در

بالا در مقابل اشخاص بعد از خود مسئولیتی ندارد .

ماده ۱۹ - دارنده چکی که قابل پشت نویسی است

اصولاً صاحب قانونی آن شناخته میشود بشرطیکه تمام پشت

نویسی ها مرتباً و متعاقب یکدیگر صورت گرفته باشند اگر

چه پشت نویسی آخری پشت نویسی سفید باشد . پشت نویسی

های قلم خورده در این مورد کان لم یکن میباشد اگر بعد

از يك پشت نویسی سفید پشت نویسی دیگری بنام کسی باشد

اصولاً شخص اخیر صاحب آن شناخته میشود .

ماده ۲۰ - اگر کسی چك در وجه حاملی را پشت نویسی کند از نظر حقوق مراجعه مسئولیت پیدا میکند ولی چك بصورت چك بحواله کرد در نمیآید .

ماده ۲۱ - اگر کسی چکی را (خواه چك در وجه

حامل یا چك بحواله کرد) بیکه مشمول ماده ۱۹ باشد) بهر

سببی از دست بدهد دارنده جدید چك صاحب آن شناخته

میشود مگر آنکه ثابت شود آنرا بقلب بدست آورده و یاد موقع

در یافت آن مرتکب اشتباه فاحش شده است .

ماده ۲۲ - اشخاص ذیدخل در يك چك حق ندارند

از استثنائاتی که از روابط شخصی آنها با صادر کننده چك و

یا با یکی از پشت نویسان حاصل میشود بضرر دارنده چك

استفاده کنند مگر آنکه دارنده در موقع در یافت آن عالم

بر ضرر مجال علیه اقدام کرده باشد .

ماده ۲۳ - وقتیکه در پشت نویسی عبارت : « بوکالت

از ... » یا « از طرف ... » یا « برای وصول » و امثال آن

ذکر شده باشد دارنده دارای تمام حقوق حاصله از چك می

باشد ولی اگر آنرا پشت نویسی کند باید بوکالت باشد نه اصاله

اشخاصیکه مسئول پرداخت چك هستند در حالت اخیر

فقط میتوانند ادعاهائی را که نسبت به پشت نویسی اصلی دارند

اقامه کنند نه ادعاهای نسبت بدارنده را .

وکالتیکه بدارنده چك داده شده است بسبب فوت یا

محجور شدن موکل باطل نمیشود .

ماده ۲۴ - پشت نویسی که پس از واخواست یا هر عمل

برابر آن و یا بعد از گذشتن مدت اعتبار چك صورت میگیرد

در حکم يك انتقال عادی اموال غیر منقول است پشت نویسی

بی تاریخ در حکم پشت نویسی است که قبل از واخواست

یا قبل از گذشتن مدت اعتبار چك صورت گرفته باشد مگر

آنکه خلاف آن ثابت شود .

فصل III تضمین پرداخت Aval

ماده ۲۵ - پرداخت تمام یا قسمتی از چك ممکن است

بوسیله شخص ثالثی تضمین شود این تضمین را با استثنای

مجال علیه هر شخص ثالثی حتی یکی از پشت نویسان می

تواند بدهد .

ماده ۲۶ - این تضمین در روی چک پاروی ورقه ماصق بان داده میشود و عبارت (Bonpour oval) یا هر عبارتی که بهمین معنی باشد ذکر میگردد و ضامن زیر آنرا امضا میکند.

هر امضای ساده نیز که در روی چک کرده شود در حکم تضمین است مگر امضای صادرکننده ضامن باید قید کند از چه کس ضمانت مینماید اگر نام مضمون عنه نشود صادرکننده مضمون عنه خواهد بود.

ماده ۲۷ ضامن دارای تمام مسئولیتهائی است که بر عهده مضمون عنه میباشد.

ضمانت او در هر حال معتبر است اگر چه تعهدی را که ضمانت مینماید باطل باشد.

مگر آنکه بطلان تعهد بسبب عیب صورت سند باشد هرگاه ضامن پول چک را بپردازد تمام حقوق آن نسبت به مضمون عنه و همچنین نسبت به کلیه اشخاصیکه مضمون عنه حق مراجعه بآنها دارد بضامن تعلق میگیرد.

فصل ۱۷ ارائه و پرداخت

ماده ۲۸ پرداخت چک دیداری است و هر شرطی بر خلاف آن باطل است.

اگر چک قبل از تاریخیکه بعنوان تاریخ صدور در آن قید شده است ارائه داده شود باید در روز ارائه پرداخت گردد ماده ۲۹ چکیکه محل صدور و محل پرداخت آن کشور واحد باشد باید در ظرف هشت روز بمحال علیه ارائه و مطالبه پول شود.

چکیکه محل صدور و محل پرداخت آن در کشور مختلف باشد باید اگر دو کشور در يك قطعه از پنج قطعه عالم باشند در ظرف ۲۰ روز با اگر در دو قطعه مختلف باشند در ظرف ۷۰ روز از تاریخ صدور بمحال علیه ارائه و مطالبه پول شود.

از این حیث چکهای صادر در یکی از کشورهای اروپا عهده یکی از کشورهای ساحلی دریای مدیترانه و بالعکس جزء يك قطعه از قطعات عالم شمرده میشوند.

مبدأ شماره مدتها مذکور روزی است که در چک به

عنوان تاریخ صدور قید شده است.

ماده ۳۰ - اگر چک بین دو نقطه کشیده شود که اختلاف تقویم زمان داشته باشند ابتدا تاریخ صدور را که مطابق تقویم محل صدور است به تقویم محل پرداخت تبدیل کرده پس از آن مدتها شمرده میشوند.

ماده ۳۱ - ارائه چک باطابق تهاجر حسابها در حکم ارائه آن بمحال علیه و مطالبه پول است.

ماده ۳۲ - اعلان چک از طرف صادرکننده قضاوتی از گذشتن مدت اعتبار چک صحیح است و قبل از آن اثری ندارد. اگر صادرکننده چک را باطل نکند محال علیه می تواند چک را بعد از گذشتن مدت اعتبار نیز بپردازد.

ماده ۳۳ - فوت یا مجبور شدن صادرکننده که پس از صدور چک وقوع یابد در آن چک خللی وارد نمیشود ماد ۳۴ - محال علیه میتواند در موقع پرداخت پول از گیرنده پول در پشت چک رسید بگیرد.

دارنده چک حق ندارد از در یافت قسمتی از پول چک امتناع کند.

در صورت پرداخت قسمتی از پول چک محال علیه میتواند از گیرنده پول رسید علیه بخواهد و او را وادار کند که مبلغ در باقی را در پشت چک بنویسد.

ماده ۳۵ - محال علیه که چکی را میپردازد اگر چه پشت نویسی شده باشد باید ترتیب پشت نویسی را برسی کند و از پشت سرهم بودن آنها اطمینان حاصل کند ولی الزامی در تحقیق صحت امضاها نخواهد داشت.

ماده ۳۶ - اگر در چک پولی غیر از پول رایج در کشور بکه محل پرداخت چک است قید شده باشد میتوان آنرا در ظرف مدت اعتبار چک بیول کشور مساوی هم ارز پول قید شده در چک پرداخت کرد. اگر پرداخت بمحض ارائه صورت نگرفت دارنده چک حق خواهد داشت بانتخاب خود پول چک را بمظنه روز ارائه و یا بمظنه روز پرداخت مطالبه کند.

برای تعیین مظنه رسوم محلی را باید رعایت کرد ولی صادرکننده میتواند مظنه تبدیل را در متن چک قید کند
نا تمام - رستار